

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

SLOVENSKI UČITELJ

1

**Pedagoška
revija
in glasilo
Slomškove
družbe
v Ljubljani**

**Leto XLII
1941**

„Slovenski Učitelj“ izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno din 50.—. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je „Slomškova družba“ v Ljubljani. Odgovorni urednik: Ivan Strukelj. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Vsebina 1. štev.: Umrl je mož — dr. Anton Korošec. — Slovesna proslava Slomškove družbe. — Krekov načrt za prosvetno delo (Vinko Brumen). — Didaktični materializem — najhujša bolezen našega časa (Iv. Andoljšek). — Božični študij (J. Kramar). — Kornelij Igljč (E. Deisinger). — O novih didaktičnih potih (Fr. Ločniškar). — Šolarska knjižnica (Krista Hafner). — Književne vesti. — Poročila družbenih podružnic.

Ob vstopu v novo leto želimo vsem sotrudnikom in naročnikom srečno novo leto! Hkrati vabimo sotrudnike in naročnike, da ostanejo »Slov. Učitelju« zvesti tudi v tekočem letu. Sotrudnike prosimo, da naj nam oprostijo, če ne bomo mogli člankov takoj objaviti zaradi pičlega prostora. Ko bi vsi naročniki redno poravnali naročnino, tedaj bi list lahko razširili na več strani, tako pa moramo ostati le pri 24. Škoda!

Uredništvo.

Knjižne izdaje »Slomškove družbe«

1. A. Lebar: »Oskrba manjnadarjencev.« Cena 10 dinarjev.
2. France Bevk: »Pastirčki pri kresu in plesu.« Cena 5 dinarjev.
3. Rudolf Wagner: »Gremo v Korotan.« Cena 10 din.
4. Rudolf Wagner: »Poglejmo v beneško Slovenijo.« Cena 10 din.
5. Ivan Čampa: »Štirje zvonarčki.« Cena 6 din, vez. 10 din.
6. France Bevk: »Grivarjevi otroci.« Cena 8 din, vez. 12 din.
7. Marija Jezernik: »Vesele uganke.« Cena 8 din, vez. 12 din.
8. Krista Hafner: »Kako naj se otrok uči.« Mala brošurica za starše, 2 din.
9. Franc Ločniškar: »Vrtec« za leto 1938/39 in 1939/40, vezan 25 din.
10. »Slovenski Učitelj« za leto 1938/39, vezan 55 din.
11. Jan. Plestenjak: »Bajtarska kri.« Cena 15 din, vez. 18 din.
12. Rud. Pečjak: »Japonske pravljice.« Cena 10 din, vez. 12 din.
13. Milko Bambič: »Fizolčki.« Cena 10 din, vez. 12 din.

Naročila sprejema »Slomškova družba« v Ljubljani, Aleksandrova c. št. 10, dvorišče, I. nadstropje.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 50 din, članarina »Slomškove družbe« 5 din, prispevek za vzdrževanje lokala 12 din = skupaj 67 din letno.

Položnica Poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega Učitelja« morejo biti le redni plačniki.

Uprava in uredništvo.

Umrli je mož – dr. Anton Korošec

V soboto, dne 14. XII. 1940, se je raznesla po Ljubljani, po vsej Sloveniji in državi pretresujoča novica, da je nenadoma umrl dr. Anton Korošec, predsednik senata in prosvetni minister. Presunila nas je ta strašna novica tako, kot presune otroke, če jim umrje nenadoma ljubljeni oče. In dr. A. Korošec nam je bil oče. Ljubil je narod, ljubil vse stano-ve, posebno draga pa mu je bila mladina in po mladini tudi šola in učiteljstvo. Naj spomnimo samo na ljubljansko univerzo, ki smo jo dobili po njegovem prizadevanju., Akademska mladina mu je bila pri srcu, zato je prejela od njega darove po

načelu, naj ne ve levica, kar je dala desnica. Ljuba mu je bila tudi vsa druga mladina, saj dokazuje to njegova odredba, da naj se osnuje v vsaki šoli šolska kuhinja, ker po njegovem načelu bi ne smel stradati noben učenec. Ljubitelj mladine pa ne more mimo onih, ki jim je izročena mladina v vzgojo. Ko je prevzel ministrstvo prosvete, je rekel, da ve, kakšen je položaj učiteljev in profesorjev ter bo storil vse, da se popravi do skrajnih možnosti. Kako so mu bili pri srcu tudi učitelji, vemo posebno mi Slomškarji. Mnogokrat je prišel na naše zborvanje ter nas izpodbujal za delo med narodom, bodisi prosvetno ali zadružno. Prosveta mu je bila temelj državne politike, narodnega gospodarstva, družabnega reda in napredka. Narodu je hotel dati najboljšo prosveto, to je tako, ki bi koreninila v veri in morali. Mladina pa mora biti vzgojena tudi v žrtvovanju za narodne ideale, v goreči ljubezni do domovine in kralja. Zgled pa ji mora biti učiteljstvo. Najlepši zgled pa je bil on sam. Pripeljal je naš narod izpod tujega jarma v svobodno domovino. Majska deklaracija je zgodovinsko dejstvo, združena tudi z njegovim imenom. Ni ne narodnega ne državnega akta, da bi ne bilo zraven dr. Antona Korošca. Ni čuda tedaj, če je ob njegovi smrti za trenutek vse zastalo in se ozrlo v bodčnost, če: Kaj bo zdaj, Korošca ni več! Da, dr. Korošca ni več, ostale pa so njegove ideje. Slava dr. Korošču, njegove ideje pa naj žive!

Slovesna proslava 40 letnice Slomškove družbe

1. Akademija Slomškove družbe

Na predvečer proslave 40 letnice Slomškove družbe je priredila Slomškova družba zvečer akademijo v dvorani Delavske zbornice. Učitelji Slomškarji ter prijatelji katoliških učiteljev so napolnili dvorano, ki je bila za to priliko lepo okrašena s kraljevo podobo nad odrom, na odru samem pa s podobo škofa Antona Martina Slomška. Ta prisrčni večer, ki so ga učitelji namenili kot prijateljski začetek v slavnostni dan, so s svojo udeležbo počastili tudi najvidnejši predstavniki slovenskega javnega življenja. Udeležil se je komerza minister dr. Krek, ban dr. Natlačen z gospo, župan dr. Adlešič z gospo, predsednik apelacije dr. Golja z gospo, ga. ministra Sušnikova, podpolkovnik Ahačič kot zastopnik divizionarja, predsednik Prosvetne zveze prelat dr. Lukman, prosvetni šef dr. Sušnik, načelnik banske uprave dr. Podgornik, inž. Rueh z gospo in dr. Hubad z gospo, inž. Porenta z gospo, ptujski župan dr. Remec, ravnatelj gimnazij B. Remec, I. Alič iz Ptuja, ravnatelj učiteljskega Prijatelj, zastopniki meščanskih šol, vladni svetnik dr. Dermastia, ravnatelj Vzajemne zavarovalnice Triler, Novak in Martelanc, zastopnika Kmečke zveze Puš in Finc predstavniki »Slovenca« in prijatelji slovenskega katoliškega učiteljstva ter mnogi učitelji in učiteljice. Za uvod je zbor učiteljskihnikov zapel pod vodstvom g. Mihelčiča pesem »Slava Slomšku« ter njegovo večno lepo »Preljubo veselje, oj kje si doma« ter »Rajanje«. Zbor je žel veliko priznanje. Nato je pozdravil goste predsednik Slomškove družbe, gospod nadzornik Štrukelj, ki je pozdravil imenoma častne goste ter vse prijatelje slovenskega katoliškega učiteljstva ter jim želel veselo zabavo v krogu učiteljstva, ki je že 40 let organizirano v Slomškovem imenu. Nato je nastopila s solo-petjem sopranistka gdč. Nada Stritarjeva, ki je s svojim močnim, izredno čistim ter zvonkim glasom zapela ob spremljevanju g. Primoža Ramovša Pavčičevo »Mehurčki« (Cicibanus) ter Adamičevo »Ob zibeli«. Za točke, ki jih je podala s popolnim notranjim občutkom ter blestečim glasom, je žela viharno odobravanje. Prav tako tudi konservatorist g. Janez Lipovšek, ki je s svojim visokim in čistim ter zvonečim tenorjem zapel nekaj narodnih pesmi (»Gor čez izaro« ter »Dober večer«), nato pa še arijo Lenskega iz Jevgenija Onjagina. Tudi on je navdušil občinstvo, ki je uživalo ob njegovem glasu. Oba, Stritarjeva kakor Lipovšek, sta se predstavila kot izredna pevca, ki bosta v bodoče gotovo zavzela v slovenskem pevskem svetu odlični mesti. V to ne dvomi nihče od prisotnih. Iz učiteljskih vrst pa sta nastopila s samostojnimi točkami g. nadzornik Kržišnik iz Škofje Loke kot spremljevalec ter g. Korenčan, upravitelj iz Reteč, ki je z lepim in polnim glasom zapel nekaj narodnih pesmi (»Nocoj je svetla noč«), katerim je na splošno željo moral dodati še nekaj pesmi.

Nato je v imenu gostov govoril gospod ban dr. Marko Natlačen, ki je poudaril pomembnost učiteljskega stanu, posebno pa še njegovo skupnost z narodom, kateremu je učitelj še najbolj potreben. Dobiti moramo učitelje, kakor jih imamo, ki naj goje predvsem po Slomškovem zgledu ljubezen do slovenskega jezika, do domovine in države. Vzgoje naj mladino, ki bo pripravljena z njimi vred dati domovini tudi največje žrtve, to je življenje.

Kot zadnja točka akademije pa je nastopil pevski zbor Slomškove družbe pod vodstvom g. Maksa Jovana, ki je lepo in polno odpel nekaj Slomškovih pesmi: »Preljubo veselje« ter »Lahko noč« in še nekaj drugih, kar je dvorana odobrila z velikanskim navdušenjem in s tem spričala, da je učiteljstvo in z njim vse ljudstvo še navdušeno za vzgojne ideale krščanske.

S tem je bil oficialni del akademije končan, toda učiteljstvo in njih prijatelji so ostali še dolgo v lepem prijateljskem pomenku, med katerim je prosvetni šef dr. Lovro Sušnik napil zdravico predsedniku g. Štruklju, kar je dvorana odobrila z velikim navdušenjem.

2. Slavnostna proslava in veličastno zborovanje

Dne 25. novembra se je zbralo veliko število krščanskega učiteljstva v frančiškanski cerkvi, kjer je imel prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman zahvalno sv. mašo, pri kateri je pel učiteljski pevski zbor Slomškove družbe. Petje in orglanje je bilo sijajno. Omeniti je vredno, da je petje vodil učitelj Maks Jovan, orglal pa je učitelj komponist Martin Železnik. Strokovnjaka oba, zato čast njima, kakor tudi vsem pevcem in pevkam! Po sv. maši se je zbralo v frančiškanski dvorani k proslavi 40 letnice Slomškove družbe veliko število učiteljev in učiteljic, ki so do zadnjega kotička napolnili prostorno dvorano, kakor tudi veliki balkon in galerijo. Oder je bil za to priložnost lično okrašen z zelenjem, iznad katerega sta se bleščali veliki letnici 1900—1940. V ozadju pa sta bili lepi sliki zavetnika družbe škofa Slomška in ustanovnika Jakliča, nad njima pa slika kralja Petra II., Točno ob 10., ko je prispel škof dr. Gregorij Rožman, se je začela prisrčna slovesnost z lepo pesmijo Ave Maria, ki jo je občuteno pela gospodična učiteljica Frančiška Jerala, na klavirju pa jo je z vituoznostjo spremljal šolski upravitelj Peter Potočnik iz Kranja. Potem je začel zborovanje predsednik, šolski nadzornik v pokoju g. Ivan Štrukelj.

Najprej je pozdravil odlične predstavnike: škofa dr. Gregorija Rožmana, zastopnika bana načelnika prosvetnega oddelka dr. Lovra Sušnika, zastopnika diviz. poveljnika polkovnika dr. Dragotina Rusta, ljubljanskega župana dr. Adlešiča, univerzitetnega profesorja dr. Aleša Ušeničnika, gospo banovo, gospo dr. Golievo, gospo Brejčevo, gđc. Cilko Krekovo, številne zastopnike prosvetnih organizacij ter zastopnike prosvetnih uradov in oblasti, kakor tudi ravnatelje šolskih zavodov, nadzornike, tovariše in tovarišice. Takoj nato se je spomnil 40 letnih članov taborjanov Slomškove družbe, ki so ji ostali zvesti od njene ustanovitve in ves čas delali

za njene vzore: vero in slovenski narod. V priznanje so dobili vsi ti dolgoletni delavci in delavke lepe slovenske šopke iz rožmarina in nageljnov, povezane s slovenskim in državnim praporom. Ti jubilanti so: gg. Ivana Jakličeva, Antonija Faturjeva, prof. M. Štupčeva, M. Odlaskova, Pavla Krušičeva, Rezka Kovačičeva, Rezka Škuljeva, Julij Slapšak, dr. Aleš Ušeničnik, dir. B. Remec in dir. A. Dokler. Med pripenjanjem šopkov so jubilantom navzočni živahno aplavdirali.

Potem je predsednik sporočil, da je resorni najvišji šef, prosvetni minister dr. Anton Korošec, poslal Slomškovi družbi k jubileju čestitke ter ji želi lepo rast v korist in napredek slovenskega naroda, kar so vsi navzoči pozdravili z navdušenim odobravanjem. Prav tako so čestitali k jubileju pismeno minister dr. Miha Krek, škof dr. Josip Srebrnič in številni drugi prijatelji družbe in našega učiteljstva. Z navdušenjem in velikim odobravanjem je bil sprejet predsednikov predlog, naj se ob 40 letnici družbe in 140 letnici rojstva Slomška z zborovanja pošlje vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II. Prav tako je bila z navdušenjem sprejeta vdanostna brzojavka knezu namestniku Pavlu. Z zborovanja so bile nadalje odposlane pozdravne brzojavke prosvetnemu ministru dr. Korošču in lavantlinskemu škofu dr. Tomažiču.

Nato je spregovoril načelnik prosvetnega oddelka banske uprave g. dr. L. Sušnik, ki je izvajal:

Spostovana gospoda!

Čast mi je, da morem v imenu g. bana pozdraviti ta zbor in izraziti družbi ob 40 letnici najlepše čestitke in najboljše želje.

Čutim pri tem dolžnost, da ob takem redkem prazniku poudarim nekaj splošnih vidikov, ki se mi zde ob tej priložnosti poudarka vredni in potrebni.

Vzgojiteljski poklic je med najlepšimi in najvažnejšimi, a tudi najtežjimi. Res je, da mora biti človek za to rojen, da ga lahko s pridom vrši. Mora biti pa tudi pravilno usmerjen, če naj ga izvršuje dobro in prav. Prvo je dar božji, drugo stvar vzgoje, se pravi: je odvisno od okolja, v katerem dotičnik odraste.

Od vzgojitelja se zahteva — in po pravici — izredno veliko. Saj naj pravilno oblikuje najdražje, kar narod ima, mladino. Zato pa je potrebno, da se vsega posvetiš tej nalogi. Ni dovolj, da poučuješ v šoli in uriš otrokove sposobnosti v vseh ozirih, ne, dati se moraš mladini vsega, biti ji moraš z vsem svojim dejanjem in nehanjem v zgled. Vsi pa vemo, kako težko je v vsem biti res zgleden in kako redki so tisti, ki jim je to v polni meri dano. Pri tem niti ne govorim o zunanjih težavah, o gmotnih in duševnih stiskah, ki so s tem stanom tako pogosto zvezane. Tako lahko rečemo, da je življenje dobrega učitelja ena sama žrtev, nadvse dragocena, za narod in državo nadvse pomembna. Zato pa je tudi razumljiva naravnost ganljiva želja ljudstva, da bi dobilo dobre učitelje.

Da so vseskozi vzorni učitelji bolj redko sejani, je na eni strani v zvezi s temi visokimi zahtevami, ki jim marsikdo, ki si je izbral ta poklic,

ni kos, na drugi strani pa je vzrok dejstvo, da nekateri niso o njem prav poučeni oz. sploh ne pravilno usmerjeni. Hočem reči, da vidijo v njem zgolj službo, morda celo le svojo preskrbo, to je, da ga ne smatrajo za nič drugačnega, kot so mnogi splošni poklici, in storijo le to, kar predpisi od njih zahtevajo, ali pa še tega ne docela — navadno v skladu z miselnostjo, ki jim jo je dala okolica oz. vzgoja. In če je bila ta okolica, ta vzgoja materialistična, jim prav tistega, na čemer vzgojiteljski poklic sloni, namreč pravega idealizma, dati ni mogla. Iz tega se rode seveda nevšečni pojavi, ki vodijo do nezadovoljnosti z različnimi učitelji.

In tu se pokaže v pravi luči pomen *Slomškove družbe* in njenih članov. Je to zajednica vzgojiteljev, ki so v teoriji in praksi zastopali in še zastopajo prava načela vzgoje v verskem, narodnem in socialnem pogledu. Vedno so se zavedali, da stoje v službi domačega ljudstva, iz katerega izhajajo, in da so njegovi ideali tudi njihovi. Zato so tudi v vsakem pogledu toliko dobrega storili in zato jim tudi moramo biti iz srca hvaležni.

Stara zahteva katoličanov je, da naj bo šola *verska*, ker le potem je izvedljiva celotna krščanska vzgoja mladine. A naša šola je po svojem ustroju še vedno indiferentna. Poučuje se v njej sicer verouk, a pouk v vseh ostalih predmetih je vsaj v načelu brezbarven. Zato ni čudno, da naša mladina ni dovolj trdno vzgojena v svetovnonazornem pogledu in se to tudi v javnosti v različnih krogih zelo občuti.

Tukaj pride do veljave vzgojitelj, ki je res zasidran v krščanskih načelih in to tudi v šoli in življenju kaže. Z živo besedo in lastnim zgledom širi vse pravo, dobro in lepo med mladino. S tem svojim vplivom ustvarja, slično kot katehet, podlago za vse plemenito in usmerja rod za rodom k višjim ciljem. So kraji, kjer se to vzgojno delo v svojih učinkih že na zunaj opazi in ljudje sami to s hvaležnostjo priznavajo.

V *narodnem oziru* so ostali Slomškarji vedno zvesti sinovi svojega naroda, ki so se zavzemali za njegova izročila in stremljenja. Zakoreninjeni v domačih tleh so gojili svoj jezik kot svetinjo, kot edino možno sredstvo za splošni pouk, branili njegove pravice in lepote, dobro vedoč, da je pri nas šele na živi realnosti slovenščine mogoče zgraditi idealno širšo jugoslovansko skupnost. Mnogi so morali za to marsikaj pretrpeti, a so kljub žrtvam ostali neomajni. Razume se, da so sploh zavedno delali za dobrobit naroda in države in stali zlasti ob mejah na braniku domovine med prvimi stražarji in buditelji.

Tako vera kot delo za narod pa zahteva ljubezni do bližnjega. In ta je tudi osnova za pravilno *socialno udejstvovanje*. Že vzgoja sama mora izžarevati to čustvo, ker brez ljubezni do otrok je vzgojno delo prazno. Prav tako je ta ljubezen gibalno za vse izvenšolsko izobraževalno, gospodarsko, karitativno in sploh socialno delo. Pomoč potrebnim v kakršnem koli oziru, skrb za trpeče, delo v različnih družbenih edinicah, vse to mora izhajati iz krščanske ljubezni, če naj bo res uspešno in trajno. Takšno delo, če je vztrajno, je z eno besedo žrtvovanje samega sebe, izgo-

revanje za druge, ki ga je v pravem smislu zmožen samo res krščanstva prežet značaj. V tem je pa seveda tudi prava sreča in resnično zadovoljstvo, ki ga n. pr. ne more razumeti tisti, ki mu pomeni višek vsega namišljeno lagodno življenje v kakem večjem mestu.

Ta stalna služba občestvu je največja odlika članov Slomškove družbe, je pa tudi najtrdnjša podlaga za zdrav napredek ter ovira za vse prevratne težnje. Pomena in vrednosti tega konstruktivnega delovanja ni moči dovolj naglasiti. In v tem vsestranskem prizadevanju na socialnem polju vidim tudi eno največjih zaslug našega učiteljstva.

Slomškova družba vrši končno važno nalogo s tem, da družni v medsebojni povezanosti idealne vrste učiteljstva in jim daje zaupanje vase in v svoje prepričanje. 40 let je že dolga doba in obsega več kot eno generacijo. V tovarištvu med starejšimi in mlajšimi ohranja tu družba nepretrgano svojo lepo tradicijo med učiteljstvom. In v dobro ji moramo šteti še, da skrbi čedalje bolj za številen naraščaj.

Ko se torej ob tem jubileju oziramo nazaj na njene obilne zasluge ter ji izražamo iskrene čestitke, ji želimo, da bi ostala v prihodnosti trdno na isti poti in dosegla čim uspešnejši nadaljnji razvoj.

Izvajanjem g. načelnika je učiteljstvo navdušeno pritrjevalo.

Škof dr. Gregorij Rožman pa je čestital družbi: »Prireditelji so na lepo okrašenem odru obesili letnici 1900 in 1940 na drevesih, kakor da bi hoteli simbolično pokazati, da je tudi Slomškova družba kakor drevo. Drevo, ki je včasih bujno raslo, pa ga je tudi drugič vihar strašno oklestil. Kljub temu pa je vedno deblo ostalo zdravo in raslo pokonci. Zato smo dolžni zahvalo vsem tistim, ki so bili deblo. Želim, da bi se v bodočnosti to deblo razraslo, da bi z naraščanjem pognalo zdrave in bujne mladike. Za bodoče delo pa je že dal geslo veliki Slomšek, ki je dejal: Šola, cerkev in očetova hiša se morajo za roke držati! Držimo se krepko, da nas nihče ne loči!«

Gospod dr. Adlešič, ljubljanski župan, je izrekel Slomškovi družbi čestitke, kakor sledi:

Spoštovani gospod predsednik! Častite dame in gospodje!

Naš slovenski Komenski — škof Anton Martin Slomšek — se gotovo nobene proslave tako ne veseli, kakor združenega učiteljstva v družbi in zvezi njegovega imena, ki se 140 letnice svojega pokrovitelja spominja s 40 letnico svojega dela po njegovih načelih.

Njegove besede: »Šola, cerkev in očetova hiša se morajo za roke držati« so Vaše geslo, ki ste zanj delali in se bojevali, žrtvovali in preganjanje trpeli, pa zanj tudi zmagali v korist vsega slovenskega naroda.

Pri tem svojem plodonosnem delu ste se pa tudi vedno zavedali, da v Slomškovem geslu imenovani krogi ni popoln brez občine. Zato ste se tudi trudili za take občinske uprave, ki jamčijo za šole po Slomškovih načelih.

Šele v sedanjem stoletju, ki ga imenujemo »stoletje otroka«, so se tudi naše občine pričele zavedati pomena in vpliva šol, zlasti pa pomena tega, komu je zaupana vzgoja mladine po naših šolah.

Zadnja leta so dokazala s svetovnimi dogodki, kam so prišle tudi najmočnejše države zaradi vzgoje svoje mladine v tako imenovanih svobodnih šolah. S krvjo prepojena Španija se zahvaljuje za svojo nesrečo svojemu rojaku Ferrerju, ustanovitelju svobodnih šol, ki so izključile pouk po načelih krščanske ljubezni. Današnji vodniki nesrečne Francije sami tožijo, da je vzrok narodni nesreči mladina, pokvarjena po šolah v Ferrerjevem duhu, ki je zavrгла Boga, zavrгла ljubezen do bližnjega ter tako tudi požrtvovalno ljubezen do domovine.

Ko so se na kraju minulega stoletja tudi po Sloveniji pojavila gesla Ferrerjeve svobodne šole ter so zacvetele po gumbnicah s temi gesli zapeljanih učiteljev mačehe svobodne misli, je narodu vdano verno slovensko učiteljstvo ustanovilo Slomškovo družbo.

Več ustanoviteljev je še danes krepko delavnih med nami; zaradi Slomškovih naukov so bili preganjani, danes jim pa lahko v imenu Ljubljane čestitam kot zmagovalcem.

Ne »farški hlapci«, bili ste hlapci Jerneji slovenskega naroda, ker ste s Slomškoviimi načeli spet utrdili zrahljane temelje slovenskega šolstva in pomagali na trdne temelje postaviti dom samostojni, svobodni Sloveniji v vedno močnejši kraljevini Jugoslaviji, ji vzgojili tako mladino in v 40 letih tudi množice takih mož, da se niti Sloveniji niti Jugoslaviji ni treba bati ne sedanjosti, ne bodočnosti.

Ali smem tudi vprašati, če naj naši Slomškarji ostanejo kot hlapec Jernej slovenskega naroda tudi brez nagrad? Ne!

Po žrtvah in prizadevanjih Slomškove zveze se ves slovenski narod z Ljubljano na čelu popolnoma zaveda pomena šolstva po Slomškovih geslih krščanske ljubezni do bližnjega. Zato pa Slomškovi družbi in zvezi izražam k jubileju 40 letnega dela ob 140 letnici rojstva njenega svetlega vzornika, škofa Antona Martina, iskrene čestitke mesta Ljubljane z željo, naj Slomškova zveza še nadalje z uspehom vzgaja in krepi vse slovensko ljudstvo v čast svojo in v slavo domovine. Živahno pritrjevanje.

V imenu društva Krščanska šola in Slomškovega doma za učiteljiščnike je spregovoril dr. Dermastia in po čestitkah omenil, da so prejeli vsi dolgoletni delavci Slomškove družbe šopke. Predsednik sam, ki je bil zaradi slovenske ideje preganjan in mnogo pretrpel z družino, je ostal družbi zvest od početka do danes (aplavz) in je zato prav, če tudi on dobi šopek. Nato je še čestital predsedniku k 60 letnici.

Izredno veseli so bili navzočni pozdrava predsednika učiteljiščnega krožka SDZ, gosпода Čuješa, ki je izvajal:

Spoštovani!

Zelo sem vesel, da Vas morem pozdraviti v imenu 250 tih članov krožka Slov. dij. zveze na drž. učiteljišču v Ljubljani. Vsi ti so ob tem času dejansko v šoli, s srcem pa so zbrani tu z nami in proslavljajo 40 letni jubilej Slomškove družbe, katere delo z zanimanjem spremljajo, saj bodo tudi oni čez leta stopili v njene vrste.

250 učiteljiščnikov ti Slomškova družba ob tvojem 40 letnem jubileju iskreno čestita. Njih želja je, da bi s svojim delom kot do sedaj tudi v bodoče koristila slovenskemu narodu in da bi, ko pride čas, tudi nje sprejela v svoje vrste.

Geslo naše organizacije je enako vašemu. Tudi mi gremo za ciljem: Bog, narod, država kot vi. Razlika je le v tem, da ste vi že med narodom, mi pa se za to delo šele pripravljamo. Majhna je na prvi pogled naša armada, toda če pomislimo, da je več kot polovica učiteljiščnikov v naših vrstah in to primerjamo s stanjem v prejšnjih letih, lahko zremo v boljšo bodočnost. Začeli smo z delom na učiteljišču v Slov. dij. zvezi, nadaljevali pa ga bomo med narodom v Slom. družbi.

Veseli ste danes, ko slavite 40 letnico svoje organizacije, kako veseli bomo mi, če bomo mogli biti čez 40 let tudi mi med vami. Na potu v drugo 40 letje naj vas spremljajo naše iskrene želje za napredek organizacije. Ko boste odšli med ljudi, jim povejte, da se vrste Slomškove družbe ne bodo z vami zaključile, ampak da stoji za vami Slovenska dijaška zveza, ki bo vaše vrste nenehoma dopolnjevala z ljudmi, kateri niso šli na učiteljišče zaradi službe, ampak zato, da bodo služili narodu.

Učiteljski stan je mnogo pretrpel, mnogo trpi in bo trpel, a mi se tega trpljenja ne bojimo, ker vemo, da smo v službi svojega naroda, in da je služba za narod sveta služba. Delali bomo in trpeli z vami, a tudi z vami umrli. Viharno aplavdiranje.

Prisrčno so nadalje še čestitali univ. prof. dr. Lukman v imenu Prosvetne zveze, g. prof. Pavlin v imenu Katehetskega društva, g. Puš za Kmečko zvezo, gđc. Cilka Krekova za Kršč. žensko društvo, prof. Bojc za Slovensko stražo in zastopnica ZDK.

Sledil je slavnostni govor, v katerem je govoril dr. Brumen, ki je v klenih in globokih besedah orisal velikega škofa Slomška, njegovo delo pri ustanavljanju nedeljske šole, njegovo požrtvovalnost pri podpiranju šolnikov in duhovnikov, ki so se posvetili vzgoji naroda. Nato je v daljšem poročilu predsednik Štrukelj orisal razvoj slovenskega učitelja v prejšnjem stoletju in razloge za ustanovitev Slomškove zveze kakor tudi njeno delo v 40 letih. Potem je učinkovito deklamiral Ločnikarjevo prigodnico »Slomškovi družbi ob 40 letnici« g. Niko Slapar.

Slomškovi družbi ob 40 letnici

Biló je v času, ko med nas
zavel je val tujine,
prinašajoč ledeni mraz
v srca in duš globine.

Preroki novi vstali so:
beseda jim bilá je med —
poslanstvo to poslali so
kot odrešenje za ta svet:

»Oznanjamo vam nauk nov:
rešimo starih se okov —
duha ni več, vse je le snov!

Svobodna misel — brez Boga . . .
Svobodna šola — brez duha —
po zemlji tej zavlada naj,
da tu zacvete nam že raj!«

In narod naš se je zamislil,
pesti je v nemi grozi stisnil.

Živeli so takrat možje
kot hrasti krepkih korenin;
biló je v ljudstvu njih srce
zasidrano do globočin.

Vihar hrumel je preko njih,
a ni moči junakom strl,
da nove miselnosti dih
bi v ljudske množice prodr.

Prestali hrasti so udar
in vstale spet so zarje mile.
Se tu ste borci, ki vihar
ni vklonil vam duhovne sile.

Hvaležno vas pozdravljamo
in sebi v zgled postavljamo!

A borcem vam iz težkih dob,
ki vas prezgodnji krije grob:

Sledila je zborna molitev za naš narod, ki jo je sestavil ravnatelj R. Pečjak in so jo molili vsi navzočni. Glasi se:

Vsega mogočni Bog, ki segaš v Svoji bitnosti preko časov in prostorov:

Obvaruj tudi v teh usodnih časih naš mali narod, kakor si ga vselej v zgodovini, ko je šla preko njega kuža in lakota, ko so vihrali z ognjem in mečem po naši zemlji tuji mogočniki in oblastniki tega sveta, ko sta tuji duh in tuja učenost zajemali že našo vas.

Utrdi našo mladino v zvestobi do rodne grude, v veri svojih dedov in ji daj moč, da bo zvesto stala na mrtvi straži v boju za dom in rod.

Podeli nam vsem, ki vodimo to mladino, modrost in moč naših dedov, preizkušeno v stoletjih, utrdi v nas vero v zmagó luči, da bo iz nas sijala v duše mladega rodu.

Naš veliki vzornik Slomšek, v srcih naših svetnik, bodi nam v tolažbo in pomoč v teh težkih dneh.

Končno so zborovalci še odpeli državno himno. Bilo je lepo. Daj Bog Slomškovi družbi še mnogo takih dni.

Iz maršalata dvora smo prejeli nastopno pismo:

Naj duša vaša v Božu spava!
Spominom vašim: Slava, slava!

Mineva štirideset let,
ko trden bil prebit je ted,
ko Slomškova je zveza bila
poplavam trden jez zgradila.

Ti družba Slomškova bilá
v poplavah si nam trden jez.
Kálná je voda čezte šlá,
a jez ostal nam je kot vez
med narodom in nami
za boje ramo ob rami.

Ostal je narod kot granit,
oči povzdignjene v zenit,
z njim Slomškova je družba šla,
opora trdna mu bilá.

Tako ostane naj naprej —
na potih večnostnih idej!

Beograd, 5. decembra 1940.

Gospod predsednik!

Po Najvišjem nalogu mi je čast zahvaliti se Vam za izraze najglobljega spoštovanja in neomajne zvestobe, katere je slovensko katoliško učiteljstvo, včlanjeno v Slomškovi družbi, izjavilo Njegovemu Veličanstvu kralju in Njegovemu kraljevskemu Visočanstvu knezu-namestniku na proslavi 40 letnice kulturne organizacije Slomškove družbe in 140 letnice rojstva največjega slovenskega pedagoga škofa Antona Martina Slomška.

Izvolite prejeti, gospod predsednik, pri tej priliki izraze mojega globokega spoštovanja.

Maršal dvora:

B. J. Čolar-Antić

Iz kabineta ministrstva prosvete pa smo prejeli:

Beograd, 27. XI. 1940.

Slomškova družba, Ljubljana.

Po naročilu gospoda predsednika se Vam za vdanostno brzojavko, ki ste jo poslali, najlepše zahvaljujem.

Tajnik ministrstva prosvete:

Jože Rotar.

Vinko Brumen

Krekov načrt za prosvetno delo

(Konec.)

Važno je tudi vprašanje metode, kako naj se delo v tečaju vrši. V začetku naj učitelj seveda predava, to je razlaga stvarino. »Po vsakem predavanju bodi razgovor. Predavatelj naj s primernimi vprašanji ponovi, kar je povedal; dopusti pa naj drage volje tudi kakršne koli pomisleke in ugovore.« Toda »glavna stvar je predavateljeva požrtvovalna vnema za socialno vzgojo. Prijazen mora biti, postrežljiv in potrpežljiv z vsakim. Ko se vse žuga razdreti, mora sam stati trdno, ko se vse ujezi, mora sam biti miren s svojim plemenitim ciljem pred očmi. Tako bo s svojo besedo učil, s svojim vzgledom pa vzgajal za plodovito socialno delo.« (DK za 1906, 64.)

In če ne uspe popolnoma, naj vseeno ne obupa! Stori naj, kar največ more! Tudi Krek svojega dela ni končal. »Marsikomu pade sredi dela iz rok težko kladivo, ki ž njim kleše marmorne sklade, skali se oko, preden zagleda dovršeno svodovje.« Prav tako bomo izvršili mi v najboljšem primeru le delec tega, kar bi radi. »A blagor mu, kdor v zvesti dnini ogladi le en kamenček, pridene le zrnice k skupnemu domu!« (»Po desetih letih«, spominska knjiga »Danice«, 35.)

*

Tako bi izobraževalno društvo dalo svojim članom temelj tega, kar je Krek nazival »splošna izobrazba«. To je sam stavil na prvo mesto, s tem pa seveda nikakor ni hotel reči, da je vsaka »strokovna« izobrazba nepotrebna. Za slednjo je hotel imeti trden temelj v solidni občini izobrazbi.

Strokovno izobrazbo dajejo med ostalim zlasti strokovne šole, kmetu torej kmetijske šole. A vsakdo ne more tja. Treba je po deželi snovati kmetijske tečaje. Posamezna predavanja ne zadostujejo. »Za eno uro kmetijskega predavanja ni vredno hoditi iz mesta in vleči za to plačo; zlasti tam ne, kjer ljudje sami še niso vzbujeni za kmetijski napredek. In takih krajev je pri nas obilo. Zato je edino pametno, da se napravi po posameznih krajih v pozimskem času kratka kmetijska šola, kamor morajo vsi, ki se zanimajo za kmetijstvo: kmečki fantje, ki so že šoli odrasli, gospodarji, pa tudi gospodinje.« A »kmetijske šole se morejo vspešno prirediti le tam, kjer so ljudje že nekoliko organizirani in so po društvi in zadrugah že dobili zmisel za napredek. Zlasti tam, kjer so krepka izobraževalna društva, se lahko izpelje tem lažje, ker imajo taka društva marsikje svoje dvorane in svoje knjižnice.« (D 8. III. 1906, str. 145.) Česa naj bi se v teh šolah učili, Krek podrobno ne navaja. Toda dvoje naglašuje: ne sme se pozabiti na združništvo in opozarjati je treba na Hohorjeve kmetijske knjige, da bodo ljudje znali sami nadaljevati s študijem. »Vsaka šola mora zapustiti vsaj to vidno sled, da bo vsak poslušalec doma zbral kmetijsko knjižnico.« (D 8. III. 1906, str. 146.)

Toda »besede mičejo, zgledi vlečejo; to velja tudi za kmetijski napredek. Govori, uči, piši, kakor veš in znaš; s tem še ne dosežeš mnogo; treba je, da tudi v dejanju pokažeš. V tem oziru sta za kmetijski napredek potrebni dve reči: prvič vzorna gospodarstva, drugič razstave«. Krek pa je proti vzornim gospodarstvom, kakor jih imamo pri kmetijskih šolah. »Takim gospodarstvom, ki jih dežela ali država napravi, manjka glavne stvari. Vodijo jih učitelji, uradniki, ki ne delajo zase, ki vedo, da se pretrga med njimi in med dotičnim zavodom vsaka zveza, ko zapuste svoje mesto. Sami hlapci so! Ali je že kdaj prospevalo kako gospodarstvo, če je bilo prepuščeno samim hlapcem? Pač, če imajo nadzorstvo in vodstvo. Na kmetijskih šolah, zlasti na deželnih, pa takega vodstva in nadzorstva ni. Zato pa na takih šolah ni reda... Tu velja pregovor: V kompaniji p e s c r k a... Vzorna gospodarstva morajo biti le zasebna, ki naj jih v ta namen, da morejo kmetje vse pregledati na njih, podpirata dežela in država.« (D 15 III. 1906, 161.) Drugič se je Krek nekoliko popravil: »Po naši sodbi bi se vzorna gospodarstva najuspešneje združila z zadrugami, zlasti velja to o naši deželi...« (D 22. III. 1906, 177.)

*

Pri svoji mnogostranosti Krek ni mislil samo na moške. Močno je cenil rodbino. V njej pa igra važno vlogo žena kot tovarišica in pomočnica svojega moža, kot mati in vzgojiteljica svojih otrok, kot svečenica

doma ter angel varuh vseh članov rodbine. Žena podpira hiši tri ogle, na njej v prvi vrsti sloni dom. Mož in oče mora po opravkih, ubija se in ubada na polju ali v delavnici, v tovarni ali v pisarni, domov se vrača zbit in utrujen. Ženi pa je pravo delovno torišče dom. V njem mora ona kraljevati, vladati vso družino in vzgajati otroke. (Prim. »Mladost« 1908, 70.) Seveda tudi za svoje delo potrebuje izobrazbe. »Ko se govori o napredku kmetijstva, se žalibog misli pri tem le moške. To je usodna zmeta. Kmetijstvo ne more napredovati, če enotno, vztrajno in razumno ne sodeluje tudi ženska. Skoraj bi se upali trditi, da dobre gospodinje delajo dobre gospodarje in ne narobe, da je torej prazapprav poglavitna oseba pri kmetijskem napredku ženska. Ne pravimo samo gospodinja, marveč mislimo tudi na žensko mladino in na posle. — Kako je zdaj preskrbljeno v tem oziru? Nič, vse je še kakor v starem testametu. Ljudska šola je pač tudi za deklice, a če že fantu ne dá veselja za daljnje učenje, tem manj dekliču.« (D 6. IV. 1906, 209.)

Da bi pomagal, je Krek snoval tudi ženska društva. Prav tako se je v okviru SKSZ ustanovil poseben ženski odsek. Dasi so se članice udeleževale skupnih predavanj in tečajev, je odsek prirejal še lastne. Mlade delavke, ki so često še kot otroci prišle v tobačno tovarno ali drugam, so se tu učile šivanja, kuhanja in podobnih opravil ter se tako pripravljale za lastno rodbinsko življenje. Ko je sestavljal program za socialne tečaje, je postavil Krek poseben program tudi za dekleta. Poleg versko-obrambnihi in vzgojnihi vprašanji naj bi tu razpravljali še o nalogah in ranah, pa o organizaciji in strokovnih zadevah ženstva.

Krek pa je bil tudi početnik gospodinjskih tečajev, ki so se vršili po mnogih krajih na Kranjskem ter jih razen Nižje Avstrije ni prirejala nobena druga dežela v Avstriji. V teh tečajih so se dekleta učila tudi šivati, kuhati, pa skrbeti za zdravje sebi in drugim. Prve gospodinjske šole pri nas so se ustanovile na Krekovo pobudo. Ko vidimo danes, kako se vsepovsod po Slovenskem vršijo gospodinjski tečaji, kako se snujejo vedno nove gospodinjske šole in kako rada oboje obiskujejo dekleta, šele prav vidimo, kako srečna je bila Krekova zamisel teh tečajev in šol.¹

*

Današnji čas je po besedah rajnega nadškofa Jegliča velik čas, ki hoče tudi velikih ljudi. Do prave veličine, ki ni le kaka votla napihnjnost, pa pomagamo ljudem le s pravilnim in pristnim izobrazbenim delom. Nobenega dela ni brez delavcev, teh pa povsod primanjkuje in jih moramo iskati. Pravi izobraženec se zaveda tudi svoje dolžnosti do ljudske celote. Saj ve, da je izobraženstvo smetana, množina in kakovost smetane pa daje vrednost mleku, dokler je v njem. Ko se pa smetana loči od mleka, velja Krekova beseda: »Čim več smetane, tem bolj je mleko kislo in vodeno... Skleda slovenska je majhna, zato je tudi smetane malo, a še ta ni za nobeno rabo.« (Krek I, 76.) Izobraženci so krivi, če je ljudska

¹ Prim. tudi moj članek: »Dr. Krek in slovenska žena«. »Vigred« XV (1927), 363 sl.

omkria nizka in ne ljudstvo samo. Pravi izobraženec mora sodelovati pri izobrazbi ostalega ljudstva. »Samo tak izobraženec, ki svoje znanje obrača ljudstvu v korist, je spoštovanja vreden.« (D 19. maja 1904, str. 146.)

Med našimi učitelji jih je precej, ki se mnogo trudijo tudi pri ljudskem izobraževalnem delu. Njim v bodrilo in vodilo, ostalim pa v opomin in poziv je napisan ta spis, ki kaže, kako si je Krek zamišljal zelo širokopotezno delo za čim boljšo in čim temeljitejšo izobrazbo našega ljudstva. Čas se sicer izpreminja in moramo danes iskati novih načinov in možnosti, kljub temu pa se lahko marsičesa naučimo tudi pri ljudeh preteklih in le še na pol preteklih časov.

Iv. Andoljšek

Didaktični materializem — najhujša bolezen našega šolstva

(Konec.)

Kdo je kriv? Učenec gotovo ne, ker so ga v šoli tako usmerjali, da se je učil za red, ne pa tako, da bi začutil potrebo po znanju. Učenec torej ne čuti potrebe po znanju in ne lastne odgovornosti. Duševno žejo bi začutil tedaj, če bi ga obrazovali in bi ga duh sam gnal za tem, da bi v njem zbrstele tiste skrite sile, ki jih premore. Nič čudnega ni, če se učencu knjige zastudijo, kar pomeni toliko kot to, da ni izobražen, ker bistvo izobrazbe je prav v tem, da jo zaključi smrt.

Didaktični materializem se torej ne vpraša, kako si prišel do znanja, čez katere »duhovne kanale« je prišlo vate, kar reproduciraš. Prav to vprašanje pa je pri pouku silno važno.

Kakor didaktični materializem ubija v učencu duševne in duhovne sposobnosti, čut odgovornosti, veselje do dela, tako ovira zdrav telesni razvoj, čeprav naša doba močno naglašja telesno kulturo.

V šoli didaktičnega materializma je vse nekam nervozno: učitelj in učenec. Človeku se zdi, da gre v taki šoli za rekord znanja. Rekordi so v naši dobi že kar vsakdanji pojav, pa naj bodo doma ali v šoli.

Posebno utegne škodovati didaktični materializem v predpubertetni in v pubertetni dobi. Ker se pouk v šoli didaktičnega materializma opira na spomin, ne more toliko škodovati učencem osnovnih šol, ki se uče bolj mehansko in je spomin najboljši okoli desetega leta; kot lahko škoduje posebno učencem nižjih srednjih šol, ki so v predpubertetni ali pubertetni dobi, ko spomin popolnoma oslabi, tja do 16. leta, in je vsa njihova pozornost obrnjena na svoj lastni jaz in se jim »majejo tla pod nogami«. Slabo pa vpliva didaktični materializem tudi na mladino v adolescenci dobi, ki si kuje svoj lastni duhovni svet.

Zanimivo je s tega vidika opazovati uspeh učencev v meščanski šoli. V I. razredu prve mesece težko slede pouku zlasti oni, ki imajo slabo podlago iz osnovne šole, nato se razgibljejo in pokažejo lep uspeh. V II. razredu kažejo še neko zanimanje in so dečki pravi divjaki, deklice

pa so vedno bolj mirne in pešajo. V III. razredu se pokaže navadno najslabši uspeh in se v IV. razredu v II. polletju navadno izboljša.

Pri reformi našega šolstva bi bilo treba upoštevati zlasti predpubertetno dobo, pubertetno dobo in nič manj ne adolescence, ko mladina kritično kuje svoj lastni notranji svet.

Da bom še bolj osvetlil didaktični materializem, bom opisal njegovega nasprotnika, to je didaktični formalizem.

6. Didaktični formalizem

Didaktični formalizem je tako naziranje o pouku, ki hoče čim bolj razviti psihične funkcije (forme). Didaktični materializem, smo rekli, da je usmerjen na snov (materialno), didaktični formalizem pa formalno in predocentrično, to je, da se postavlja v središče vsega učenčev subjekt. Učna snov mu ni namen (kot materializmu), temveč le sredstvo za razvoj intelektualnih funkcij, z drugo besedo rečeno, to je smoter pouka. Učenec se tako vodi, da sodi, sklepa, zaključuje in spremlja razvoj misli. Svoje psihične funkcije si razvija sam, učitelj pa naj ga tako vodi, da bo to dosegel. Učenec pri takem pouku odkriva resnico, definira, na konkretnih primerih spoznava obče zakone, ustvarja indukcije, dedukcije, analize in sinteze in se tako uri v samostojnem mišljenju.

S tem razvija tudi inteligenco. Z lastnim motrenjem predmetov si učenec uri čutila in se navadi točno opazovati. Z intenzivnim duševnim delom uri pažnjo, ob osvojeni snovi si razvija spomin in daje razmah fantaziji.

Tako skrajno pojmovan formalizem je nemogoč, kajti za razvijanje intelektualnih funkcij je potrebna snov. Formalizem moramo odkloniti, ker je enostranski in mnogo bolj intelektualistični kot didaktični materializem, ker potencirano goji intelektualne funkcije (pažnjo, spomin, fantazijo, mišljenje), a snov še vedno ne zadene globljih viter učenčeve duše — čustvovanja in hotenja. Lahko ga primerjamo z zvečenjem hrane, ki ni prišla v želodec. Ako človek le žveči hrano in ne pride v želodec, kljub temu umre od lakote.

Obe naziranji sta napačni, ker ne upoštevata, da so obrazovalne dobrine nekaj, kar ima vrednost samo na sebi, ker hranijo v sebi vrednote, to je obrazovalne sile.

Pravilno se vrši pouk tedaj, kadar upošteva obe naziranji in še psihično rast. Pouk mora oplojati s tistimi silami, ki jih premorejo obrazovalne dobrine ali drugače rečeno: pouk bo tedaj na pravem potu, ako se bo vršil tako, ko si bo učenec osvojil znanje, a tako, da se bodo izkoristile obrazovalne sile posameznih obrazovalnih dobrin (predmetov) in bo učenec voljan delati v blažem občestvu (zajednice).

Smoter pouka torej ni veliko znanje, ne razvita inteligenca, nego duševno in duhovno bogat in telesno zdrav človek.

Didaktični materializem je torej zgrešen, ker je enostranski in se obrača le do intelekta, ne razvija pa v učencu niti intelektualnih niti emocionalnih dispozicij ne sposobnosti.

Skoduje zato, ker zanemarija čustvovanje, s katerim dojemamo vrednote, in ubija voljo, da bi uresničila v njem dragocene smotre. Gojenec, ki je prešel vse naše šole od osnovne do univerze, ni človek. Tak »šolani« človek je lahko sicer izvrsten zdravnik, a pretepa ženo in vpraša bolnika, preden ga preišče, koliko glav živine ima v hlevu, ne čuti potrebe, da bi čital Prešernove poezije ali kupil kako Jakopičevo sliko in se posmehuje onim, ki dajejo Boгу, kar je božjega.

Take ljudi srečujemo v življenju dan na dan.

Morda hočem s tem reči, da šola, ki goji didaktični materializem, ne vzgoja. Šola ne vzgaja in ne moremo od nje zahtevati, da bi vzgajala, ker ne more vzgajati. V pravem pomenu besede vzgajajo le občestva (zajednice), kakor družina, v kateri živi pravi duh te ali one vrednote (ljubezen, odkritosrčnost, volja za medsebojno pomoč itd.).

Šola lahko le toliko vzgaja, kolikor obrazuje, ali drugače rečeno, v kolikor pravilno vodi učenca ob obrazovalnih dobrinah, ki skrivajo v sebi lepoto, dobroto, svetost i. dr. Pouk je lahko toliko vzgojen, kolikor obrazuje.

7. Kaj pospešuje did. materializem v našem šolstvu?

Ako odgovorim na vprašanje, kaj pospešuje did. materializem, bom istočasno odgovoril na vprašanje, kako bi se dal did. materializem vsaj deloma odpraviti.

V uvodu sem skušal pokazati, da ga pospešuje duh časa. Današnja doba močno ceni razum in znanje. Vsak hoče biti »izobražen« in hoče jesti »boljši« kruh in biti ugleden, kar pomeni toliko kot »šolan«. Ni čudno, če so razredi v meščanskih in raznih drugih šolah »nabiti« z učenci, kar je gotovo v prid did. materializmu.

Z razvojem ved je čutila prosvetna oblast dolžnost, da uvede v šole nove »predmete«. Učni načrti kažejo, da so natrpani do skrajnosti. Posledica je bila ta, da je naraslo število učnih ur in je treba hiteti, ker se strogo pazi na to, da se »snov predela«.

Da bi zmanjšali število učnih ur, so jih skrajšali na 45 minut, da ne bi bilo treba popoldan čepeti mladini v šoli. Skrajšane učne ure »so doma« v Švici, kjer so imeli na neki šoli več kot 50 ur pouka na teden. Da ne bi bilo vsak dan 8—9 ur pouka, so uvedli ure po 45 minut in s tem pridobili 16 do 17 ur tedensko. Popoldanske ure, ki so jih na ta način prihranili, so uporabili tako, da so hodili učenci kljub temu popoldne v šolo, kjer so skupno s profesorji eksperimentirali v laboratorijih in delali domače vaje.

Didaktičnemu materializmu v prid so tudi počitnice, razne proslave, ki so sicer mladini dobrodošle, vendar pa je treba zato kasneje bolj hiteti, ker učitelji morajo predelati snov.

Did. materializem pospešuje zlasti v srednji šoli strokovno razbiti pouk, pri katerem vsak strokovni učitelj vidi v svojem predmetu »odrešnika« mladine.

V novejšem času pa je precej hudo prizadela naše šolstvo moda, da se učne moči premeščajo »po službeni potrebi«, mogoče celo tako, da kar trije poučujejo en sam predmet na isti šoli v enem šolskem letu.

Slednjič, kar je najvažnejše, pa je vprašanje, kako voditi »dušo šole«, učitelja, da bo mož na svojem mestu.

Viri:

Dr. K. Ozvald: Kulturna pedagogika; Srednje-šolska vzgoja; Pedagoško-didaktična regeldetrija (-tristavka); Popotnik 1930; Prispevek k idejnim temeljem šolskega zakona Pedagoški zbornik 1928; Beseda po ljubljanskem pedagoškem tečaju (1931) o moderni šoli, Pedagoški zbornik 1932; Na prelomu? (Poglavje o pedagoški fakulteti), Pedagoški zbornik 1935; Didaotica Magna, Pedagoški zbornik 1932; Predmet, problemi in kulturni pomen pedologije, Pedagoški zbornik 1938.

Dr. Dolar: Reforma srednje šole, Pedagoški zbornik 1925; Minerva, Zagreb: Pedagoškijski leksikon.

Müller-Freienfels: Bildungs- und Erziehungsgeschichte; Kindheit und Jugend.
P. Petersen: Führungslehre des Unterrichts.

Dr. Glonar: iselni razvoj zapadnoevropskega človeštva.

Weiss: Pädagogische Soziologie.

J. Kramar

Božični študij

Bog je predvsem izraelsko ljudstvo izvolil, da bi med njim pripravljaval veliko delo odrešenja. Abrahamu je Bog obljubil: »V tebi bodo blagoslovljeni vsi narodi zemlje.« (I. Moz, 12, 13.) Isto obljubo je ponovil Izaku in Jakobu. Boga pa je hotel, da bi po Izraelcih tudi poganski narodi vsaj deloma zvedeli za prihod obljubljenega Odrešenika. Zato je dopustil, da so Jakobovi sinovi svojega brata Jožefa prodali tujcem, ki so ga odpeljali v Egipt. Znano je, da so se Izraelci priselili v Egipt in se tam namnožili v velik narod. Zato so jih egiptovski kralji hudo zatirali, češ da ogrožajo deželo, dokler jih ni Mojzes na božje povelje izpeljal iz egiptovske sužnosti. Pozneje so prišli Judje v asirsko in babilonsko sužnost, kakor poroča 4. knjiga kraljev. Bog je dopustil te hude poskušnje zato, da je Jude kaznoval zaradi njihovih grehov, pa tudi zato, da bi bili pogani po Izraelcih poučeni o obljubljenem Odrešeniku. Ko so se časi dopolnili, je prišel Odrešenik na svet. Spomin na ta svetovni dogodek obhajamo o božiču, 25. decembra. Ta praznik ni izmed najstarejših, pojavi se šele v 4. stoletju. Že pred letom 354. so v Rimu praznovali 25. dan decembra kot rojstni dan Gospodov. Najbrž je bila v rimski Cerkvi stara tradicija, po kateri bi se bil Odrešenik rodil 25. decembra. Nekateri mislijo, da je bil ta dan (25. XII.) poganski praznik »Natalis Solis invicti« (rojstni dan zmagoslavnega sončnega boža), in da so kristjani vprav ta dan začeli praznovati kot rojstni dan Jezusa Kristusa, ki je pravo sonce sveta. Na Vzhodu so prvotno rojstni dan Gospodov praznovali 6. januarja, na epifanijo. Proti koncu 4. stoletja pa so vzhodne cerkve sprejele rimski običaj. To je torej krščanski božič.

Kaj pa pogani? Znano je, da je latinski pesnik Vergil po zgledu Homerjeve Odiseje spesnil Eneido in postal prvi pesnik Italije. Leta 1931 so po vsej Italiji praznovali 2000 letnico Vergilovega rojstva. Rodil se je namreč 70. leta pr. Kr. Toda preden je bil ustvaril prej imenovani epos, je zložil »Georgica«, pesem o poljedelstvu, in še pred njo deset malih podeželskih pesmi »Ekloge« imenovanih. Take pesmi so mu bile prirojene, ker je bil doma z dežele pri Mantui. V četrti eklogi pripoveduje o rojstvu božanskega otroka:

Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna;

Iam nova progenies caelo demittitur alto.

Tu modo nascenti puero...

Casta fave Lucina, tuus iam regnat Apollo. Ecl. IV. 4—10.

Ti verzi se gotovo nanašajo na mesijansko prerokovanje. Svete knjige stare zaveze so bile namreč po Judih zanesene tudi med Rimljane. Rojstvo božanskega otroka ima ta namen, pokončati greh, človeštvu prinesli mir in pravico. Zato je veselje v nebesih in na zemlji. To pesem je zložil okoli leta 40. pr. Kr., je kratka, obsega le 63 heksametrov, a vsebuje mnogo nadnaravnega. Sploh je bil Vergil najidealnejši pesnik, ki ga Horac imenuje anima candida. Vergil je bil tako velik pesnik, da takega ni bilo ne pred njim in ne za njim, razen Homerja. Vplival je s svojo pesnitvijo ob vseh časih na vse kulturne narode. Bil je veren ter se ni dal zapeljati v materializem. Ob hudih časih in nadlogah je svojega duha obračal kvišku k višjemu bitju, ki ima božjo moč. Od tod prej citirani verzi IV. ekl. Takrat so bili za rimski imperij res hudi časi. Cezar je bil že štiri leta prej umorjen, dve leti prej je bila bitka pri Filipih, rimska republika je bila uničena, vsa Italija opustošena po vojaki, ves promet ustavljen, anarhija in lakota na vseh koncih in krajih.

Pesnik Horac, ki je bil nekoliko mlajši od Vergila, je bil obupal nad vsem ter je v svoji pesmi obsodil Rim kot mesto greha, prokletstva in kazni božje. Ni več nobene rešitve; kar nas je še dobrih, tako govori, se izselimo na otoke zapadnega morja, kjer žive ljudje moralno še ne pokvarjeni. Vse drugače pa se izraža idealni in optimistični Vergil v svoji IV. eklogi, v kateri pripoveduje, da bo rojen na ta grešni svet brezgrešen božji otrok, ki bo rešil svet pogina. Ali ni ta Vergilova pesem nekak predevangelij pred pravim evangelijem? V prvih časih krščanstva so imeli Vergila za nekakega preroka. Tako je mislil sv. Avguštin. Prav tako tudi prvi krščanski cesar rimskega imperija Konstantin, ki je dal prebrati na cerkvenem koncilu v Niceji leta 325. tozadevno Vergilovo IV. eklogo, ki je bila v grški jezik prevedena. Tudi v srednjem veku je bilo isto mnenje. Papež Inocencij III. je leta 1200. v svoji božični pridigi uporabil verze IV. Vergilove ekloge. V eni izmed španskih katedral je rimski pesnik Vergil na sliki uvrščen med preroke stare zaveze, pod njim pa napis dotičnega verza iz IV. ekloge. Dante, drugi najimenitnejši pesnik Italije, Vergilov učenec in posnemovalec, pravi, da je bil Vergil razsvetljen od Boga. Vergilova IV. ekloga je torej sorodna z božičnim evange-

lijem. To je skušala dokazati bogoslovna in modroslovna znanost. Že datum rojstva otrokovega je soroden. Pesem ima to vsebino: Stojimo na razdobju časa. Stara doba z vsemi težavami in nadlogami je minila. Nastopila je nova boljša doba, »aion«, lat. »aevum«. Ta doba se je začela z rojstvom nebeškega otroka. Torej začetek nove dobe in rojstvo božanskega otroka se krijeta. Pojmovanje takih časovnih dob, »aiones«, je bilo znano tudi evangelistom, apostolu Pavlu in apostolu Janezu v apokalipsi.

V 3. stol. pr. Kr. so v Aleksandriji vsako leto obhajali velik praznik v templju device. Praznovali so ga ponoči z zanimivimi verskimi obredi. Na koncu so navzoči zaklicali: »Danes ob tej uri je devica rodila »ajona«, kakor bi se bil rodil novi čas. Ta praznik se je obhajal v noči med 5. in 6. januarjem. Po tem zgledu je tudi Cerkev obhajala Kristusovo rojstvo 6. januarja. Šele v 4. stoletju, med 354. in 360. letom, je začela Cerkev obhajati 25. december kot Kristusovo rojstvo. Na dan 6. januarja pa se spominja bolj prihoda sv. Treh kraljev in Jezusovega krsta. Ker se pa rojstvo nove dobe, »aion«, krije z rojstvom nebeškega otroka, je s tem podan tudi čas rojstva onega blagoslovljenega otroka, ki ga Vergil opeva v svoji IV. eklogi, ta čas rojstva je 6. januar. Pa tudi datum 25. december se lahko razbere v imenovani eklogi. V tem smislu se izraža Vergil, ko pravi: »Iam regnat Apollo!« Pri poganskih Rimljanih je bil Apollo — bog sonca. Rojstvo tega boga sonca (»helios«) pa so praznovali 25. decembra, ko sonce začne zopet rasti ter obujati zemljo k novemu življenju. Ta dan je bil pri mnogih narodih svet. Poleg praznika ajona, ki se je obhajal v Aleksandriji 6. januarja, so praznovali tudi v Aleksandriji sončni praznik. V noči med 24. in 25. decembrom so se ljudje zbrali na določenem kraju. Duhovnik je opravil svoje verske obrede. Ko se je začelo daniti, so napravili procesijo, pri kateri so nosili kip dečka kot simbol novorojenega sončnega sina. Ko so se prikazali sončni žarki, je ljudstvo zaklicalo: »Devica je rodila, sončna luč raste.« Iz tega pa sledi, da sta si oba praznika, ki sta se obhajala v Aleksandriji 6. januarja in 25. decembra, tako zelo podobna, da mora vsak slutiti, da je bil v začetku samo en praznik, pa se je zaradi kakšnega vzroka razdelil na dva. Tako tudi Cerkev obhaja oba praznika, 25. december kot rojstni dan našega G. J. Kr. ali božič, in 6. januar kot razglašenje našega G. J. Kr., ali praznik sv. Treh kraljev. Toliko glede datuma dveh praznikov.

Od rojstnega dne pa se vrnimo k rojenemu sinu. Koga je mislil Vergil v svoji IV. eklogi? Nekateri so trdili še za časa Vergila († 19 pr. Kr., star 51 let), da je to sin cesarja Avgusta, ki je Vergila zelo cenil. Pa pesem je bila zložena med letom 41.—40. pr. Kr. Cesar Avgust pa se je poročil leta 40. pr. Kr. Iz tega zakona je bil leta 39. pr. Kr. rojen otrok, ki pa ni bil sin, ampak hči Julija, ki je živela zelo razuzdano in bila v veliko sramoto svojemu očetu. Temu otroku, ki ga misli Vergil v svoji IV. eklogi, zastonj iščemo zemeljskega očeta, ampak otrok je nadnaravnega izvora. Devica ga bo rodila po posebni milosti in ljubezni božji. Tudi prerok Izaija je 700 let poprej napovedal: »Glejte, Devica bo spočela in Sina

rodila in njegovo ime se bo imenovalo Emanuel.« (Iz 7, 14.) Isto nam pripoveduje tudi evangelist Luka: »Anđel govori Devici: Milost si našla pri Bogu. Glej, spočela boš in rodila sina, ki mu daj ime Jezus. Ta bo velik in sin Najvišjega. Sveti Duh bo prišel nad te in moč Najvišjega te bo obsenčila; in zato bo tudi Sveto, ki bo rojeno, Sin božji. Devica je rekla: »Glej, dekla sem Gospodova, zgôdi se mi po tvoji besedi!« (Lk 1, 30—38.) Torej egiptovski duhovnik, judovski prerok, rimski pesnik in krščanski evangelist, ločeni med seboj po razdobju časa in po svetovnem nazoru, vendar vsi nosijo v sebi božično idejo in resnico. Vsi mislijo na otroka, ki bo zato prišel na svet, da bo započel novo dobo ter odrešil propadlo človeštvo. Zato je prva krščanska Cerkev pravilno čutila in ravnala, ko je najslavnejšega rimskega pesnika Vergila prav zaradi njegove IV. ekloge, katero lahko imenujemo božično pesem, uvrstila med one preroke stare zaveze, ki so napovedovali Odrešenika, ki ga je mislil tudi Vergil v svoji IV. eklogi! In ko so se časi dopolnili (aiones), je res Devica rodila Sina božjega Jezusa Kristusa, o katerem je Bog Oče pričal: »Ta je moj ljubi Sin, nad katerim imam veselje.« Tudi Jezus je pričal o sebi pred Kajfom: »Jaz sem Sin božji.« In stotnik pod križem je moral pričati: »Resnično, ta človek je bil Sin božji.«

† Kornelij Igljč

šolski upravitelj v pok., umrl 14. novembra 1940

Mož z izrazito katoliško usmerjenostjo, mož, ki se nikoli ni odtegnil delu za bližnjega, za mladino, ljudstvo in narod, ta mož g. Kornelij Igljč, je šel dne 14. novembra 1940 v večnost po svoje plačilo.

Rojen v Kamniku dne 9. septembra 1872, je študiral učiteljske v Ljubljani, nato pa služboval kot učitelj najprej v Blagovici, nato pa od l. 1896. dalje pri Sv. Trojici nad Moravčami, kjer je ostal polnih 32 let, t. j. do l. 1929. Zraven je vodil tudi šolo pri Sv. Križu. Svoj pokoj pa je preživljal z rodbino na Dolskem.

Do poslednjega vlakna svojega življenja je bil vdan Bogu, svoji domovini in narodu. Najlepši zgled modrega in dobrega družinskega očeta je bil svoji družini, učiteljstvu pa vzornik odličnega pedagooga in tovariša. Prepričan do blagega čuta do bližnjega si je v svojih delih usmiljenja postavil lepši spomenik od kamna.

Kdor je spoznal njegovo notranjo preprostost, odkritost, blagost, njegovo plemenitost srca, le-ta je doumel, da je ta mož resničen prijatelj ne le šolski mladini, ampak tudi ljudstvu, saj je vsakomur pomagal, kdor se je obrnil nanj. Spoštovanje do Cerkve je blagi pokojnik vlival z vsem svojim vedenjem in za držanjem celo idejnim nasprotnikom, tako da so ob njem začeli razumevati, da je moč katoliške cerkve prav za prav v svetosti njenih članov.

Tudi njegov govor, ki ga je imel na sošolskem sestanku v Metliki pri tov. Ganglu dne 28. avgusta 1938, nam priča o njegovi veliki krščanski ljubezni do vsakogar, do prijateljev in idejnih nasprotnikov. Naj ga torej podam!

Dragi sošolci! Ljubi človeka, sovraži zmoto!

»Sedem nas je še — sveto število!

Res je, da nismo vsi enega mišljenja, enega svetovnega nazora, ene politike, ne — nismo eno v tem oziru. Toda v svojem medsebojnem sošolskem, bratskem občevanju in sestajanju smo si ostali vedno eno v zvestobi do gornje uvodne misli: Ljubi človeka, upiraj se zmoti —, smo eno — in hočemo ostati to eno do skrajnih mej svojega življenja, eno v tej prevzvišeni misli, ki je izšla iz božjih ust... In ker smo ji ostali zvesti v tem našem občevanju, zato tudi toliko naših sošolskih sestankov, ki se vrste in vrše leto za letom, ki se jih udeležujemo v polnem številu z bratskimi čustvi in velikim veseljem ter zadovoljstvom.

Bilo je zadnjo nedeljo zvečer ob sklepu pretečenega leta. Katoliške organizacije v Lyonu so priredile na čast novemu kardinalu Gerlierju slavnostno akademijo. Ob tej priliki je imel kardinal daljši govor, v katerem je glasno poudarjal, da ima sv. oče edini namen, ki ga zasleduje pri vsem svojem delu noč in dan: ljubezen, caritas, to veliko poslanstvo Kristusovo, ki je izročeno sv. Cerkvi: krščansko ljubezen do vseh ljudi, do tistih, ki so naše vere, do tistih, ki niso naše vere ali so jo izgubili, ljubezen do naših političnih prijateljev in neprijateljev.

In sv. oče je ponovno potrdil veljavo teh svojih besed svoji lepi okrožnici »Divini redemptoris«, ko je dejal: »Ko se, moji ljubi sinovi, upirate zmoti, morate biti prežeti najglobljih bratovskih čustev do človeka.

Ta misel, božja misel, naj tudi v naših srcih, dragi moji, najde najgloblji odmev in po našem vnetem prizadevanju, posredovanju, po naši goreči propagandi, ustni, osebni in pismeni, tudi v drugih, politično desno ali levo usmerjenih, strankarskih srcih naših političnih somišljenikov — prijateljev in neprijateljev.

In imena naša, dragi moji, in še imena vseh tistih, ki bodo razširjali to misel, bodo zapisana v srcu Onega, ki je ljubezen, ki je prinesel to prelepo misel na svet — iz Srca, iz katerega ne bodo nikdar več izbrisana. —

V ta namen, dragi bratje, dvigam čašo in kličem v tem slovesnem tre, nutku: Fiat voluntas Tua! v dobrobit našo, blaginjo našega naroda in naše nam mile, ožje in širše domovine!

Živeli!»

Njegovo življenje v sv. Evharistiji nam dovolj razodeva, zakaj je iz njegove osebe vel tako močan odsev bogatega in lepega notranjega življenja. Kakor da je ves ožarjen z odsvitom tihe sreče, ki mu je zrasla iz dnevnega prejemanja sv. obhajila, tak občutek je imel človek, kadar je z njim govoril. Kot vzgojitelj je s to svojo notranjo lepoto kar najbolj prepričevalno vplival na mladino, učeč jo, naj vedno hodi po poštenih življenjskih potih.

Iskren značaj, plemenita človečnost, močna osebnost, v govoru modrost, to je bil njegov duhovni lik. Zaradi teh lastnosti so ga tudi njegovi idejni nasprotniki visoko cenili in spoštovali, saj človeško srce ne more mimo, kjer sluti pravo veličino in dušno lepoto.

E. Deisinger.

Poravnajte naročnino!

---

0 novih didatičnih potih

Čez 20 let se že pri nas uveljavljajo nova didaktična načela glede pouka v ljudski šoli. Ves ta čas so pedagoške knjige in listi priobčevali članke in razprave o novem modernem pouku, o delovni šoli in podobno.

Kot pri vsaki novosti, tako je bilo tu mnogo napačnega razumevanja in krivega ravnanja. Nekateri so smatrali delovno šolo naravnost kot pripravljalnico za razne obrti, torej delavnico, drugim je bil ta svobodnejši pouk opravičilo za anarhijo, ki so jo uvedli v svojih oddelkih. Posledica tega — nejevolja staršev, zabavljanje vse križem, razrezane šolske klopi, razbite table itd. in končno — strateški umik prenapetih, slabo orientiranih, a zelo širokoustnih novih metodikov. Ne rečemo, da je bilo mnogo takih, a bili so.

Tudi zakon o narodnih šolah in dodatne odredbe zahtevajo koncentracijo pouka in aktivno sodelovanje učencev. Ostal je sicer še urnik s točno določenimi urami za posamezne predmete, kar pa nekatere učitelje silno moti in jim je urnik nekako strašilo in kamen spotike. Na eni strani urnik, na drugi vsestranska povezanost snovi iz raznih področij (predmetov) — vmes pa učitelj v zadregi, kaj naj stori, da ne greši proti urniku in zadosti zahtevam novodobnega pouka.

Prvo in glavno načelo novodobne šole je prirodnost pouka. Ta naj izhaja iz učenčeve okolice, to je iz prilik vsakdanjega življenja, iz narave in sedanjih dogodkov. Osrednji točki tega pouka sta stvarni oziroma domoznanski pouk. Tu pa ni razkosanih predmetov in dogajanj, ampak je vse tako povezano v neločljivo skupnost in odvisnost, da se ne da več brez sile ločiti. Obravnava najbližje otrokove okolice je tedaj istočasno gospodarska, prirodopisna, zemljepisna, zgodovinska itd. Drugo se nanaša na drugo in je v neločljivi medsebojni odvisnosti. Razumljivo je, da je zaradi tega sled urnika zabrisan, nikakor pa ne uničen. Ali ni vseeno, če smo se danes pri nekem vprašanju takega skupnostnega pouka malo dalje ustavili in ga razmotrivali z različnih vidikov. Ob koncu pouka pa naj učitelj presodi, če je za vse tako zvane predmete, ki jih ima na urniku, uporabil dnevno ali tedensko dovolj ur in jih bo lahko vpisal v tednik. Strah in krčevita odvisnost od urnika kaže le učiteljevo nesamostojnost. Prav taka napaka je tudi popolno preziranje urnika. Tak način pouka je naraven, ker ni raztrgan na razne predmete, brez prave medsebojne odvisnosti.

Omenil sem že, da so nekateri prevneti, a premalo in napačno orientirani poborniki nove šole hoteli spremeniti učilnice v psevdodelavnice. Zamenjali so delovno šolo z rokodelsko šolo. Saj je vendar duševno udejstvovanje prav takó delo kot ročno. Slednje je le pripomoček za dosego kakega namena, ne pa končni namen.

Razlika med starim in novim pojmovanjem pouka je samo v tem, da je v stari šoli učitelj samo predaval, učenci so pa to pasivno sprejemali,

se učili na pamet in navadno prav hitro vse pozabili. Novejše delovno načelo pa zahteva aktivno in vsestransko udejstvovanje otrok. Učenec naj kolikor mogoče sam sklepa, razsoja, opazuje in ponazoruje ter se vadi v zvezi s tem primernih ročnih spretnosti. S tem se navaja na samostojnost, da si bo znal sam pomagati, ko bo treba. Pri tem delujejo vsi njegovi čuti. Do česar se je otrok sam dokopal, to mu bo tudi ostalo trajno v spominu in mu dalo pobudo, da se bo še sam nadalje v tej smeri izpopolnjeval.

Ker je ves pouk naslonjen na okolico otrok, je realijam odkazanih več ur, kot so jih imeli starejši učni načrti. Učni jezik pa je s tem po načrtu z ozirom na število ur prikrajšan. A to je le navidezno. Pritožbe učiteljstva le kažejo, da so se premalo poglobili v način novodobnega pouka. Saj je vendar glavni namen jezikovnega pouka pravilno in logično urejeno ustno in pismeno izražanje misli. Vse to pa lahko vadimo prav tako pri realijah kot pri jezikovnem pouku.

Že pri začetnem stvarnem pouku dajmo otroku priliko, da se mu razveže jezik. Nič ne de, če sprva ne bo njegovo pripovedovanje logično in jezikovno pravilno. O takih stvareh se pomenimo kdaj pozneje, v posebni uri, ne pa da bi z vmesnimi opombami motili in prekinjali otrokovo doživetje. Saj celo dobri pisatelji najprej vržejo svoje misli na papir, šele pozneje jih urejajo in jezikovno pilijo. Kdor dela to sproti in pikolovsko, se bo v malenkostih izgubil. Sicer naj se pa logična razporeditev, slog in stroga jezikovna pravilnost obravnava šele na višjih stopnjah. Pri malih zadostuje, če jih počasi odvajamo vulgarnih in nepravilnih izrazov in da se navadijo čiste izgovarjave.

Vse realije so naravnost neizčrpen vir za jezikovni pouk. V prvi vrsti za pripovedovanje. Kar otrok opazuje, doživlja, ali kar je slišal, to naj svobodno pripoveduje.

Pri zgodovinskih dogodkih lahko mnogokrat uporabljamo dramatizacije, kar izredno ponazoruje in poživi snov.

Pri zemljepisju gremo na potovanje in pripovedujemo o vsem, kar vidimo v duhu v različnih krajih. Ne navajajmo samo zemljepisnih dejstev, ampak glejmo v prvi vrsti človeka in njegovo delo, naravo, povezanost z zemljo in nje zgodovino. Pri rokah nimamo samo zemljevidov, ampak tudi vozne rede. Na križiščih, kjer čakamo na prihodnji vlak, naredimo kratek izlet v okolico in ga skušajmo prav slikovito opisati. V pomoč nam je zemljevid in morda kaka razglednica ali druge slike krajev.

Pri realijah prav tako lahko čitamo v literarni obliki prirejene sestavke n. pr. potopise, slike iz živalstva (Erjavec), odlomke iz zgodovinskih povesti, pesmi o junakih, legende in podobno.

Snov iz realij nam je tudi neizčrpen vir za naloge, ki naj bodo proste, ne pa dolgočasne obnove. Namesto da bi opisovali psa, naj piše vsak o »našem« psu (njegovih navadah), ali o »naši« vasi, ulici, mestu itd. Tudi o počitniških in nedeljskih izletih bodo znali učenci mnogo napisati, pri

čemer naj se opozore, da navedejo tudi zgodovinske dogodke, zemljepisna, gospodarska in druga opazovanja dotičnih krajev.

Vse to bo privedlo učence polagoma do večje samostojnosti, jih navajalo na bistro opazovanje in svobodnejše izražanje. Razmišljajoči šolniki so delali to že v prejšnjih časih in ni prav za prav ta način pouka v splošnem nikaka novost. Novost je le v tem, da je danes to predpisano.

Kot se dobijo pri vsaki dobri stvari vedno ljudje, ki obrnejo vse po svoje, tako so hoteli tudi nekateri svobodnejši pouk spremeniti naravnost v anarhijo. Vsak razsoden človek pa se izogiblje skrajnosti, ker so vse skrajnosti — zmote.

Šolarska knjižnica

Solarska knjižnica spada med najvažnejše učne in vzgojne pripomočke vsake šole. Na žalost pa te knjižnice po naših šolah ne dosežajo povsod svojega namena. Ponekod manjka denarnih sredstev, da bi se mogle sproti spopolnjevati, drugod pa učitelji, ki te knjižnice vodijo, nimajo pravega razumevanja za njih važnost ali pa jim manjka poznanje mladinskih knjig. Tako se zgodi, da pridejo v šolarske knjižnice dostikrat knjige, ki nikakor ne spadajo vanje, bodisi, da vsebina ni primerna bodisi da so jezikovno in slogovno tako slabo pisane, da si otrok, ki jih bere, po njih kviri svoje jezikovno znanje, namesto da bi mu služile v to, da iz njih spozna lepoto jezika. Zgodilo se je, da je učitelj, voditelj šolarske knjižnice, naročil za svojo knjižnico Anatole Francea knjigi: Pingvinski otok in Kuhinja pri kraljici Gosji nožici. Tudi brezveren človek, ki se pri izbiri knjig ne bo oziral na to, da sta obe knjigi na indeksu, bo moral priznati, da spadata ti knjigi le v roke odraslega, zares zrelega človeka, nikakor pa ne v roke otroka. Izposoditi tako knjigo šolarju je naravnost zločin. Tako se zgodi, da tudi šolarske knjižnice večkrat zastrupljajo mladino, namesto da bi jo vzgajale.

Da primoremo k zbolšanju naših šolarskih knjižnic in pomagamo učiteljem knjižničarjem pri izbiri knjig, smo se odločili, da bomo v našem listu prinesli polagoma seznam in oceno vseh mladinskih knjig, ki so sedaj na razpolago na našem knjižnem trgu in ki jih lahko priporočamo šolarskim knjižnicam v nakup. Pripominjamo, da bomo slikanice in pesniške zbirke le na kratko omenili, pripovedne knjige, ki so glavni del vsake knjižnice, in po katerih otroci najraje segajo, pa bomo na kratko ocenili po vsebini, jeziku, slogu in obenem označili tudi približno starost, za katero so primerne. Pri tem smo se poslužili predvsem kataloga: Slovenska knjiga, ki ga je izdala organizacija knjigarnarjev dravske banovine l. 1939.

I. Slikanice

ABC. broš. 16 din.

Deca raja, vija vaja. Barvne slike z verzi. Br. 15 din.

Delo in zabava, 16 din.

Deržaj Edo: **Ho! Ho!** Slikanica z besedilom. Kart. 26 din.

Deržaj Edo: **Žareči kamen.** Slikanica z besedilom. Kart. 26 din.

Deržaj Edo: **Rjavček.**

Domače in tuje živali. Lepenka, 30 din.

Guliverjeva potovanja. Br. 10 din.

Hrošči in žuželke v podobah. Leporelo, 12 din.

Jezernik - Stermecki: **Zajček Bežek — zajček Skok.** Kart. 10 din.

Kleinmayr F.: **Prvi koraki.** Vesel abecednik. Br. 8 din.

Klopčič Marta in Radovan: **Dedek Miha.** Vez. 35 din.

Lavrenčič Ivan: **Sovražnik Anka in Metke.** Kart. 6 din.

Mali pedenjček. Vez. 10 din.

- Metulji v podobah. Leporelo, 12 din.
 Mízica, poğrni se. Br. 10 din.
 Mlado žívljenje. Vez. 16 din.
 Moji ljubljenci. Kart. 10 din.
 Moji prijatelji. Kart. 6, na lepenki 10 din.
 Naših malih ígra in šport. Br. 12 din.
 Nova doba — nova deca. Kart. 16 din.
 Olfers-Zupančič: Pokoncu izpod korenin. Vez. 36 din.
 Otrok na prvem potovanju. Br. 12 din.
 Prunkova Ksenija: Barčica po morju plava. Kart. 32 din.
 Ribičič-Cotič: Čurimurčki. Br. 8, polpl. 10 din.
 Ribičič-Bambič: Kralj Honolulu. Br. 8, polpl. 10 din. (Konec pr h.)

Književne vesti

Aleš Ušeničnik, *Izbrani spisi. V. zvezek*. Ljubljana 1940. Založila Južoslovanska knjigarna. 297 str. Tudi peti zvezek Ušeničnikovih »Izbranih spisov«, ki je prav tako kot dosedanji razdeljen v tri dele, pričá, da Ušeničnik ni le kak načitan človek, marveč globok spoznavalec, s kakršnim se lahko vsak narod ponaša.

V prvem delu petega zvezka govori Ušeničnik o avtoriteti in svobodi. Na prvem mestu govori o avtoriteti sami, ki mu pomeni prvotno veljavo in ugled kake osebe, nato pa moč in oblast staršev in vzgojiteljev, države in Cerkve. Avtoriteta kot oblast terja spoštovanje in pokorščino, saj bi brez nje zavladovala v družbi anarhija, največja nasprotnica socialne blaginje. Moderni človek siver smatra za prvo in zadnjo instanco za svoje ravnanje vest. Dasi je vest glasnica božjega zakona, vendar ni prva instanca. Vest samo človeka navrača na avtoriteto. S temi svojimi mislimi Ušeničnik na eni strani jasno kaže pot k edino pravilni vzgoji, na drugi pa seveda hkrati upravičeno poudarja, kolikšen je pomen avtoritete za človeštvo zlasti v današnji demokratični in svobodomiselni dobi, kar stori zlasti v sledečih razpravah o demokraciji, liberalizmu, ločitvi Cerkve in države, o svobodnem zakonu in svobodni šoli, vojski itd.

Pri tem pa Ušeničnik ni pozabil poudarjati strašnih posledic zablod svobodnega duha današnje dobe, ki pozna samo pravice, ne pa tudi dolžnosti. Dve taki usodni zablodi, ki sta najkvarnejši za vzgojo, sta svobodni zakon in svobodna šola. Prva in prava vzgojitelja otrok sta oče in mati, a vir vse njune vzgoje je čista ljubezen. Isto, kar hoče naturalizem glede zakona, hoče tudi glede šole, ki po svoji naravi nadomešča funkcijo staršev. Oblast v šoli imajo po svojem naravnem pravu starši, a Cerkev po pozitivnem božjem pravu. Dokler je šola nekaj več kakor mehanična učilnica brez višjih smotrov, dotlej ni mogoča šola mimo Cerkve. Le v tem primeru, če bo Cerkev

imela njej ustrezajoča oblast v šoli, bo mogoče, da se naša mladina ne bo več pogrezala v materializem in pesimizem. To so važne misli, ki bi jih morali naši šolniki bolj upoštevati, kot jih danes.

V drugem delu obravnava Ušeničnik nekaj tudi za naše razmere važnih vprašanj o narodu in narodnosti. Posebno važna je tu razprava o Mahničevem pojmovanju naroda in narodnosti, v kateri razčisti in dokaže pravilnost Mahničevih nazorov.

V tretjem delu je Ušeničnik pojasnil nekaj perečih socioloških vprašanj in pokazal na številne zmote in zablode v naši družbi. Brez vere ni pravega družabnega in gospodarskega reda. Posebnega pomena so pa razprave v tem delu za ustvaritev prave socialne vzgoje. Zato ne bo mogel mimo njih noben resnični vzgojitelj.

Tudi ta peti zvezek Ušeničnikovih »Izbranih spisov«, kakor nam kaže naš kratek obris, vsebuje toliko vzgojnih modrosti, kakor jih ima malo moderna pedagoška literatura. Zato sezimjo po Ušeničnikovih »Izbranih spisih«, da bo naš novi rod boljši.

L. Potočnik.

»Kmečki poklic.« Kmečka zveza je pred kratkim izdala brošurico L. Puša: »Kmečki poklic«, ki je namenjena odsekom Mladinske kmečke zveze kot snov za zimske sestanke. Snov, ki jo obravnava ta brošurica, je med nami malo znana, pa je važna. 1. Poklic — borba za vsakdanji kruh. 2. Socialni pomen poklica. 3. Človeška duša in poklic. 4. Ročni in umski poklici. 5. Poklicno delo. 6. Poklic in versko žívljenje. 7. Poklic, stan in narod. 8. Izbira poklica — kmečki poklic. 9. Strokovna ali tehnična priprava na kmečki poklic. 10. Duševna ali notranja priprava na kmečki poklic. Vsakemu poglavju so dodana primerna vprašanja za razgovor. Prav bi bilo, da bi to brošurico nabavila vsaka šola in vsak učitelj in učiteljica in naj bi jo predelal. Naroča se pri Kmečki zvezi v Ljubljani, naročila pa sprejema tudi Slomškova družba. Cena 5 din.

Poročila družbenih podružnic

Občni zbor kamniške podružnice SD se je vršil dne 10. novembra lanskega leta. Bil je zelo živahen in zanimiv, kar je zasluga g. predsednika Al. Intiharja, šolskega upravitelja v Trzinu, ki gleda, da za zborovanja pridobi dobre predavatelje. To pot je bil dobil gospoda župnika in pisatelja Fr. Finžgarja, čigar učenec je sam bil. Gospod predavatelj je pričel z zgodovino šolstva. Pri Egipčanih in Grkih nam je orisal prve začetke učenja branja in pisanja. Polagoma je prešel na Slovence, ki jih je naučil brati in pisati prav za prav šele veliki vzgojitelj škof A. M. Slomšek. Z ustanovitvijo Mohorjeve družbe je dosegel da je šla slovenska knjiga v zadnjo gorsko vas. Ljudstvu je gledalo v koledarjih svetnike in svetnice in imena pod njimi in se tako učilo branja. Mnogo pa so pripomogle tudi njegove nedeljske šole, da se je ljudstvo naučilo branja. Prvotni učitelji so bili po njegovem mnenju nadarjeni ljudje. Med njimi je bilo več pesnikov in celo skladateljev. Prav bi bilo, da bi se ta del zgodovine preiskal in pokazal v pravi luči. Ti učitelji so otroke res naučili brati, računati in pisati, četudi niso poznali še raznih metod. Največja metoda jim je bila palica. Polagoma se je učiteljska izobrazba dvigala, vendar je še dolgo veljalo učiteljišče za pribežališče grešnikov. Danes pa smo že tako daleč, da je učiteljišče tista šola, ki zbira med dobrimi dijaki najboljše. To je prav, ker zahteva šola celega človeka. Učiteljski stan je težak. Vsak otrok je uganka zase. Treba se je vživeti v otrokovo dušo, kar pa more le človek, ki mu je stan v veselje. Kdor je prišel v učiteljski poklic le zaradi kruha, več škodi kakor koristi. Druga rana v učiteljskem stanu je: beg iz vasi! So učitelji(ce), ki komaj čakajo nedelje in praznika, da se umaknejo iz — »pustih rovt«. To je napačno! Učitelj se mora z ljudstvom strniti, da mu bo vodnik, kar je pa nemogoče, če beži od ljudstva. Inteligentnemu človeku bi ne smelo biti dolgčas v še tako oddaljenem kraju, ker ima vsak kraj svoje posebnosti in zanimivosti. Marsikdo bo našel svoje veselje v iskanju zgodovinskih zanimivosti kraja, drugi bo študiral slike v cerkvah, tretji bo iskal v prostem času reke, pregovore, nenavadne besede itd. Sestavil si bo krajevni slovar. Kdor le hoče, najde primerno polje, kjer se lahko udejstvuje. Tisti pa, ki le premišljuje, kako pust je kraj in kdaj bo spet praznik, temu se njegov inteligenčni obzor tako zoži, da postane končno enak svojim učencem. To pa ne velja samo za učitelje, ampak tudi za druge stanovce, ki jim pa inteligenca ni tako zelo potrebna kot učitelju. Od učitelja zahteva poklic, da se vedno izobražuje. Če se drugače ne more in ne zna, tedaj naj čita in posluša radio, da bo obdržal zvezo s kulturnim svetom, kar je mogoče, pa naj je še tako daleč.

Glede politike je gospod predavatelj priporočal, da bi se učitelj politično ne izpostavljal preveč. Vsak imej svoje trdno in odločno prepričanje, ki ga pa ni treba fanatično vsiljevati drugim. Z neprevidnim izzivanjem si učitelj nakoplje samo sovraštvo. Učitelj mora vedno misliti, da je učitelj vsem ljudem in ne strankam. Učitelj, ki je priden, delaven, vsakomur na uslugo — je spoštovan. Glede učne snovi je predavatelj mnenja, da preobremenjuje učenca. Po njegovem je podlaga za nadaljnje samoizobraževanje to, da nauči ljudska šola učenca gladko in pravilno brati, pisati in računati. Glede ekskurzij je mnenja, da je učenca navaditi, da bodo hodili po svetu z odprtimi očmi. Končno je omenjal, da je narod še vedno premalo narodno zaveden. Slovenci smo še vedno hlapci. Dopovejmo jim vendar že enkrat, da »tuji rod naj gost nam bo, a ne gospod«.

Lepemu predavanju je sledila živahna debata. Zadovoljno se je razšlo učiteljstvo na svoja službena mesta. Pa še ob priliki kaj iz te podružnice, v kateri je polno življenja in zanimanja za stanovska vprašanja.

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA
PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI: BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE

LJUBLJANA
KOČEVJE
MARIBOR
CELJE

VLOGE OBREŠTUJE PO NAJVIŠJI OBREŠTNI MERI
CENENA POSOJILA DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE
Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVINA**

Mestna hranilnica ljubljska

je

največji slovenski pupilarnovarni denarni
zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe

Za vse vloge in obveze hranilnice

jamči

Mestna občina ljubljanska